

مقیاس رشد اجتماعی واینلند

رشد اجتماعی یکی از مؤلفه‌های رشد انسانی است که امروزه در غالب رفتارهای سازشی و انطباقی، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. مهارت‌های رفتار انطباقی طیفی گسترده و گوناگون دارد، و بیشتر به درخواست‌ها و تقاضاهای محیطی که فرد در آن زندگی می‌کند وابسته است. تنها با برآورد هوشیهر، نمی‌توان رفتارهای سازشی را مورد ارزیابی قرار داد. علاوه بر عملکرد فرد در آزمون‌های هوش باید کارایی فرد در مهارت‌های زندگی روزانه و لیاقت اجتماعی او نیز در نظر گرفته شود.

مقیاس رشد اجتماعی واینلند

نخستین بار مقیاس رشد اجتماعی واینلند^۱ توسط ادگار دال^۲ در سال ۱۹۳۵ ابداع شد و در آوریل همان سال انتشار یافت، سپس در سال ۱۹۶۵ مورد تجدیدنظر قرار گرفت.

سؤال‌های مقیاس با توجه به رشد اجتماعی یا توانایی فرد برای رسیدگی و مواظبت از خود و رفع نیازهایش تدوین شده است. طبقه‌بندی سؤال‌ها بر پایه‌ی سن می‌باشد و از تولد تا ۲۵ سالگی را دربرمی‌گیرد. سؤال‌های مقیاس براساس هشت توانایی زیر تنظیم شده‌اند:

- ۱) مواظبت از خود به‌طور کلی
1) Self-Help General (SHG)
- ۲) کمک به خود از لحاظ لباس پوشیدن
2) Self-Help Dressing (SHD)
- ۳) مواظبت از خود از لحاظ غذا خوردن
3) Self-Help Eating (SHE)
- ۴) ارتباط با دیگران
4) Communication (C)
- ۵) جهت دادن به رفتارهای خود
5) Self-Direction (SD)
- ۶) اجتماعی شدن
6) Socialization (S)
- ۷) تحرک بدنی
7) Locomotion (L)
- ۸) حرفه و شغل
8) Occupation (O)

خوانندگان گرامی
نشریه‌ی رشد مشاور مدرسه در هر شماره بخشی را به معرفی مواد و ابزارهای روان‌شناختی و چگونگی به‌کارگیری آن‌ها در امر مشاوره مدرسه اختصاص داده است. علاقه‌مندان می‌توانند مطالب خود را برای درج در این قسمت به نشانی نشریه ارسال نمایند.

۵۰

دوره‌ی ۴
شماره‌ی ۴
تابستان ۱۳۸۸

اطلاعات لازم برای تعیین میزان رشد فرد در هر یک از موارد هشت‌گانه‌ی فوق می‌تواند به‌طور مستقیم از طریق مشاهده آزمون‌گر با شرکت در موقعیت آزمایشی و یا مصاحبه با افرادی که با آزمودنی‌اشناسایی دارند، کسب شود.

پس از تدوین نسخه‌ی اولیه‌ی مقیاس رشد اجتماعی واینلند توسط ادگار دال، در طی هفت دهه‌ی گذشته فعالیت‌های گسترده‌ای در زمینه‌ی ساخت ابزار برای سنجش رشد اجتماعی و رفتار انطباقی صورت گرفته است. جدیدترین واحد سنجش رفتار انطباق را اسپارو^۳ و همکاران در سال ۱۹۸۴ ساختند. این واحد ارزشیابی که «مقیاس رفتار انطباقی» نام دارد در واقع نسخه‌ی تجدیدنظر شده‌ی مقیاس رشد اجتماعی واینلند است. این مقیاس سه فرم زمینه‌یابی، گسترده و آموزشگاهی دارد. در روند شکل‌گیری آزمون‌هایی که براساس مقیاس رشد اجتماعی واینلند ساخته شده‌اند در زمینه‌ی طبقه‌بندی حیطه‌ها و تعداد سؤال‌ها تغییراتی صورت گرفته است.

هنجاریابی آزمون واینلند در ایران

۱. نخستین بار دکتر براهنی و اخوت مقیاس رشد اجتماعی واینلند را به‌منظور استفاده در پرورشگاه‌های تهران ترجمه کردند و با ویژگی‌های فرهنگ ایران تطبیق دادند.

۲. زامیاد و همکاران (۱۳۷۵) مقیاس رفتار انطباقی واینلند را در جمعیت شهری و روستایی شهر کرمان به‌صورت مقدماتی، هنجاریابی کرده‌اند. در این پژوهش برای بررسی اعتبار^۲ آزمون از روش بازآزمایی استفاده گردید و نتایج در تمام خرده‌مقیاس‌ها بالاتر از ۰/۹ گزارش شد.

روایی^۵ مقیاس به دو روش مورد ارزیابی قرار گرفته است: نخست روایی ملاکی به وسیله‌ی یک آزمون اقتباس‌شده از پرسش‌نامه‌ی مهارت‌های روان‌شناختی استرالی هورن^۶ و مقیاس راتر^۷ مورد بررسی قرار گرفته که همبستگی بین آزمون فوق و مقیاس واینلند (روایی ملاکی) بین ۰/۶۹ تا ۰/۷۵ محاسبه شده است. و سپس تفاوت بین نمره‌ی آزمودنی‌های بهنجار و نابهنجار (عقب‌ماندگان ذهنی) تحلیل شده که با توجه به تفاوت معنادار بین نمره‌های دو گروه فوق نشان‌دهنده‌ی روایی افتراقی مقیاس

واینلند می‌باشد.

۳. توکلی و همکاران (۱۳۷۹) فرم زمینه‌یابی مقیاس رفتار انطباقی واینلند را در ایران هنجاریابی کرده‌اند. ضرایب بازآزمایی در این پژوهش نیز مطلوب و بین ۰/۸ تا ۰/۹۴- در خرده‌مقیاس‌ها به‌دست آمده است. افزایش نمره در رفتار انطباقی و کاهش نمره در رفتار ناسازگار با توجه به افزایش سن، و همچنین تفاوت معنادار بین نمره‌های آزمودنی‌های بهنجار و عقب‌مانده‌ی ذهنی تأییدی بر روایی مقیاس واینلند است.

زمینه‌های کاربرد آزمون واینلند

۱. تشخیص: مهم‌ترین مورد استفاده این مقیاس تشخیص است و بیشتر برای تشخیص عقب‌ماندگی ذهنی، زمانی که با نشانه‌های کمبود رفتار انطباقی همراه باشد به کار می‌رود.
۲. برنامه‌ریزی: برنامه‌ریزی‌های آموزشی، پرورشی و درمانی.
۳. جایگزین‌سازی: جایگزینی کودکان در برنامه‌های پیش‌دبستانی.
۴. پژوهش.

پی‌نوشت

1. Vineland Social Maturity Scale
2. Edgar Doll
3. Sparrow, S
4. Reliability
5. Validity
6. Strayhorn
7. Rotter

منابع

۱. براهنی، محمدنقی؛ اخوت، ولی‌الله (۱۳۵۲). مقیاس رشد اجتماعی واینلند در ارزشیابی شخصیت. تهران: مؤسسه‌ی انتشارات دانشگاه تهران.
۲. توکلی، محمدعلی؛ بقولی، حسین؛ قامت‌بلند، حمیدرضا؛ بواله‌ری، جعفر؛ بیرشک، بهروز (۱۳۷۹). هنجاریابی فرم زمینه‌یابی مقیاس رفتار انطباقی واینلند در ایران. اندیشه و رفتار. سال پنجم. شماره‌ی ۴.
۳. زامیاد، عباس؛ یاسمی، محمدتقی، واعظی، سید احمد (۱۳۷۵). هنجاریابی مقدماتی مقیاس رفتار انطباقی واینلند در جمعیت شهری و روستایی شهر کرمان. اندیشه و رفتار. سال دوم. شماره‌ی ۴.

۵۱

دوره‌ی ۴
شماره‌ی ۴
تابستان ۱۳۸۸